

Mojžíš na Orébu

Převod materiálu

David Nežil

Pořadí v lekci

23

Téma

Hospodin vidí a slyší utrpení svého lidu.

Cíle

- Ukázat, že Pán Bůh nikdy nezapomíná na naše trápení.
 - Otevřít téma utrpení a Boží blízkosti.
 - Zamyslet se nad tím, jaké je naše poslání a co nám v něm brání.
-

23.1 Pro učitele

Biblický text: Ex 2,11–4,16

23.1.1 Výkladové poznámky

- V první řadě je tento text prochnut mnoha výraznými symboly. Využijte jich. Zkuste o každém z nich přemýšlet, meditovat o nich, dejte jim čas, aby na vás působily. Zkuste je propojit se zkušeností svou i zkušeností dětí. Keť, který hoří. Oheť, který dává světlo i teplo, ale nestavuje. Zuté boty. Pastýřská hůl. Had. Malomocenství. Nemota. Jméno. Jsem, který jsem. Symbolicky můžete vnímat i dvojice slov, která příběh nabízí: volá—slyší, trpí—vidí, hoří—neshoří.
- Text má více úseků, ale není dost dobře možné některý z nich vynechat. Dá se rozdělit podle schématu klasického dramatu:
 1. Expozice (je obsahem minulé úlohy) — úvod do děje, kdo jsou Izraelci, v jaké jsou situaci, kdo je Mojžíš.
 2. Kolize: i) Mojžíš je otesen situací Izraelců, identifikuje se s nimi a volí násilné řešení. ii) Toto řešení nefunguje, Mojžíš selže, utíká. iii) Rezignace jako součást útoku (útek do závětní rodiny).
 3. Krize — setkání s Hospodinem — vrchol příběhu.
 4. Peripetie, katastrofa a katarze (jsou obsahem příští úlohy) — jednání s faraonem, deset ran a exodus.
- Z toho vyplývá, že právě tady se nachází vrchol, nejdůležitější část celého vyprávění — v setkání Mojžíše a Hospodina, v Hospodinově zaslíbení a pověření. Vlastní exodus je jenom důsledkem Božího poslání, ke kterému dojde tady. Platí to i podle biblického schématu, že když Hospodin řekne, o událostech už je rozhodnuto, přestože z naší důjinné perspektivy k nim musí teprve dojít.
- Klíové je Boží rozhodnutí o záchraně, Boží ne-lhostejnost. Bůh je ten, který dbá, který vidí, který slyší. Někdy se ptáme: Kde je Bůh? Nebo se rovnou tvrdí, že nespravedlnost a utrpení je důkaz Boží nepřítomnosti. Kolik modliteb se mohlo zdát nevyslyšených, kolik proseb Izraelci vyslovili a mohlo jim to připadat, že se ztrácí v prázdnotě. Ale je to přesně naopak. Ve skutečnosti Bůh slyší nářek svého lidu, není slepý k jeho utrpení. Hospodin vidí, slyší, zastává se. Je tam a s těmi, kteří jsou zotročeni, zasaženi bezprávím a útlakem. Bez něj by nespravedlnost získala osudovou moc, vítěz by se

stal Egypt a temnota, kterou představuje.

- Na příběh můžeme nahlížet také z perspektivy Mojžíše: nechce poslechnout, vymlouvá se, odmítá úkol. To není jenom falešná skromnost nebo lenost. Mojžíš už s pokusem o záchranu svého lidu určitou zkušenost udělal. Jde ve skutečnosti o otázku: Kam patří? Rozpolcený Mojžíš — převodem Hebrej, ale vychován na faraonově dvoře, dcerou samotného faraona. Hledá cestu ke svým, zastává se svých, bere spravedlnost do vlastních rukou — zabije Egyptana. Je to zločin z vášně pro spravedlnost. Tento čin však nedojde ocenění mezi jeho vlastními (kdo to ustanovil nad námi za velitele a soudce?), nezíská autoritu. Je to slepá cesta. Tudy Boží spravedlnost nepovede. Odchází, všechno opouští, rezignuje, stává se nikým — viz třeba jméno Geršom (host).
- Bůh Mojžíše nutí, aby přijal znovu odpovědnost. Ale je to odpovědnost jiná, nová, z Božího pověření. V tomto případě je to vrchol Mojžíšova života. Mojžíš se díky Božímu poslání stává sám sebou. To, kým jsme, si nemůžeme vynutit, ale v Hospodinu můžeme nalézt sebe sama, smysl života.
- Bůh Mojžíšovi zjevuje své jméno. Je dobré dít vysvětlit, že se toto jméno hebrejsky píše J–H–V–H (tzv. tetragram). Je to výraz zvláštní Boží milosti a blízkosti. Toto jméno není zaklínadlem, a proto se v českém prostředí opisuje slovem Hospodin. Židé na tomto místě řekou *Adonaj* — můj Pán.
- Cestou k pochopení je dvojí opis. Za první — Bůh sám sebe představuje takto: Bůh Abrahamův, Izákov a Jákobův. To je jakási „značka důvěry“. Spojení s minulostí, se zkušeností předků, kteří se na Boha spoléhali, odkaz k příběhu spásy. Za druhé — je tu vysvětlující spojení *ehje-ašer-ehje*. Nejzastříženěji se překládá: jsem, který jsem. Ve skutečnosti je potřeba chápat ho dynamicky. Jako děj, jako příběh. Právě příběh Exodu to ukazuje. Co by bylo Izraelcům platné vědět, že Bůh je nebo že trvá, připadn', že je ten, který je. Ve skutečnosti Bůh je ten, který bude, který přichází, který se stává a uskutečňuje, jehož v čle se naplňuje, a to i navzdory naší malomyslnosti a malověrnosti, navzdory tomu, kdy se zdá, že triumfy jsou v rukou těch, kteří by si pro sebe chtěli uzurpovat moc nad druhými lidmi. Žádná životní etapa či historická situace není navždy a navždy. Bůh je věčný, zasahující, proměňující. Ani mocný faraon nemůže zadržet status quo. Budoucnost je v Božích rukou. Nemí d'šivá ani temná, protože z ní přichází ten, který se ujímá slabých a ponížených, ten, který přichází se svou spravedlností.
- Chcete-li, můžete opatrně odkázat k tomu, že něco podobného zažíváme, když je Boží jméno zjeveno v příběhu Ježíše Krista (*j'hošua* — Hospodin je spása; *immánú el* — s námi Bůh). V tomto příběhu se Bůh stává, uskutečňuje k naší záchraně.

23.1.2 Úskalí

- Mojžíšova vražda. Byla spáchána z „dobrých“ úmyslů, je neomluvitelná. V příběhu hraje roli slepé cesty — tudy cesta ke spravedlnosti nevede.
- Otázky nad situacemi, kdy Hospodin nezasáhl, kdy zůstává skryt. Nelze je odbýt jenom poukazem na tento příběh. Je potřeba potvrdit i zkušenost, že někdy nevíme, nerozumíme tomu, proč Bůh nezasáhl.
- Znamení, kterými byl Mojžíš vybaven. Argument typu: to se mu to mluvilo, když uměl „kouzlit“. Ve skutečnosti stejně musel překonávat nedvěru Izraelců, která se navíc stupovala ve chvíli, kdy jim faraon službu ještě ztížil.
-

23.1.3 Odkazy

Starý zákon: překlad s výkladem. Nový překlad Písma svatého. 2, Exodus, Leviticus: druhá a třetí kniha Mojžíšova. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1988.

Novotný, Adolf: *Biblický slovník.* Praha: Kalich, 1992.

Linden, Nico ter: *Povídá se... podle Tóry.* Benešov: Eman, 2015.

23.2 Pro dít

23.2.1 Předškolní dítě

„Mamí!“

„Mamííí!“

Malá Tereza chvilku poslouchala, ale nikdo se neozýval. Zoufale se podívala na dlaň, ze které kapala krev na kytičkovanou peřinu. Rána byla hluboká a jedním prstem mohla sotva hýbat.

„Mááámíí!“ zkusila ještě jednou hlasitěji.

Tereza obalila ruku do rukávu od pyžámky a opatrně vyklouzla z postýlky, aby nešlápla na některý ze stěpů rozbité skleničky. Levou rukou nešikovně vzala za kliku do kuchyně.

„Mamí?“

Kuchyň však byla prázdná. Tereza proběhla ke dveřím do před síně, nakoukla do obývacího pokoje. Všude prázdno a ticho.

„Ma-škyt-mí?“

Tereza se ještě koukla pootevřenými dveřmi do koupelny a dokonce i na záchod. Všude ale byla tma. Nakonec ještě zkusila kliku od dveří bytu. Bylo zamčeno. Tereza byla sama. Skrže kouličku rukávu začala pomalu prosakovat krev. Tereza nešťastně sedla vedle botníku.

„Mamí, kde jsi?“

V tom se ozval známý zvuk. V zámku harašil klíč a západka se s cvaknutím otevřela.

„Mamí!“ vykřikla Tereza šťastně. Ale to už spadly tašky s nákupem na zem a její maminka se skláněla a brala ji do náručí. Terezku ruka moc bolela, ale věděla, že jí už nic nehrozí.

Můžeme vyprávět podle následujících bodů, případně doplňovat symboly:

1) Tereza měla trápení. Potřebovala maminku. Nebylo to hned. Když pak nakonec maminka přišla, Tereza věděla, že všechno bude v pořádku.

2) Izraelcem v Egyptě vládl zlý faraon.

3) I Mojžíš, o kterém jsme si minule vyprávěli, před ním utekl.

4) Všechno se zdálo temné a beznadějně. (Obrázky faraona, Mojžíše překryt temným šátkem.)

5) Ale Pán Bůh na Izraelce nezapomněl. (Na šátek položit lampičku s světlem.)

6) „Mojžíši — vysvobodím svůj lid. Oznamíš to Izraelcem i faraonovi.“

7) Pán Bůh nikdy nezapomíná na naše trápení. Přináší světlo i do nejtemnější tmy.

Pomůcky: Obrázky faraona, Mojžíše, temný šátek nebo kus tmavé látky, lampička — zavařovací sklenice s čajovou svíčkou obalená tmavým papírem, do kterého jsou prostíhané větve keře. Případně je možné keř jenom namalovat na světlý papír a tím sklenici obalit.

23.2.2 Mladší školní dítě

Obraz první: Mojžíš plane hněvem

Už vás někdy rozčílilo bezpráví? Co to znamená, když se řekne: vzal spravedlnost do vlastních rukou?

Mojžíš vyrostl na dvoře egyptského faraona. Ale věděl i odkud pochází — že je Hebrej, z lidu Izraele. Mohl být spokojený. Mohl si říct — to mám kliku, že nejsem otrokem. Jak málo chybělo a mohl bych na tom být stejný. Mohl bych být dokonce mrtvý. Místo toho si žiju v klidu a dostatku.

Ale Mojžíš spokojený nebyl. Trápila ho nespravedlnost, kterou viděl kolem sebe. Trápilo ho otroctví jeho lidu. Neuměl ztátnat lhostejný tvář v tvář utrpení. Nedokázal zavřít oči před egyptskou krutostí. Když viděl násilí, zvedal se v něm vztek.

Děslinky na sebe nenechaly dlouho čekát. Jednou uviděl Egypťana, jak ubíjí Hebrejce. Mojžíš se rozhlédl, jestli ho někdo nevidí, skočil po Egypťanovi. „Tumáš! A ještě jednu!“ Najednou ale Mojžíš strnul. Naplnila ho hrůza. Egypťanovo tělo leželo úplně nehybně. Muž byl mrtvý. Mojžíš rychle zahrabal jeho tělo do písku, aby zamaskoval stopy.

Druhý den jako by se vše vrátilo. Další rána. Když však Mojžíš přešel blíž, zjistil, že se perou dva Hebrejové mezi sebou. To ale Mojžíše dopálilo ještě víc. Pokud chtějí něco změnit, musí táhnout za jeden provaz. Takhle to Egypťanům jenom usnadňuje. Mojžíš se pokusil oba ráve odtrhnout.

„Co je ti do nás?“ zařal jeden z nich křikem. „Chceš nás taky zabít a zahrabat?“

Mojžíšovi přeběhl po zádech mráz. Ví se o tom. Všichni to vědí. Musí zmizet. Najednou jako by se všechno změnilo. Náhodné pohledy kolemjdoucích se mu náhle zdály podezřívavé. A tamhle na rohu egyptská stráž. Co si to povídají? Teď na něj koukají, ukazují si. Jdou ke mně. Musím pryč. Pryč z Egypta.

Faraon jednal s Izraelci nespravedlivě. To, co udělal Mojžíš, ale nebyla spravedlnost, byla to pomsta. Měl na rukou krev. Četl spravedlnost, ale takhle ji nenašel. Naopak musí utíkat.

Obraz druhý: Mojžíš všechno vzdává

„Tati, vyprávěj mi, jak jste se seznámili s maminkou.“

„Tak dobře, Geršome.“ Mojžíš si přitáhl svého synka k sobě a zabalil ho do vlněné deky. Oheť ještě hřál, ale z kopců už pomalu přicházel vešerní chlad.

„To bylo tak. Když jsem přešel z Egypta přes velkou poušť...“

„A proč jsi přecházel poušť? A jak to vypadá na poušti? A opravdu tam není voda? A opravdu jsi žil v paláci a byly tam velké sochy zvířat? A proč tam už nežiješ?“

„Počkej, Geršome, jedno po druhém. Ano, žil jsem v paláci. Ale nemohl jsem se dívat na to, jak ti z paláce zacházejí s mými lidmi. Ale vzal jsem to za špatný konec, Geršome. Udělal jsem něco, co se nedá vzít zpátky, a musel jsem utéct.“

A Mojžíš si spíš sám pro sebe povzdychl: „Nejspíš to ani žádný dobrý konec nemá. Nikdo s tím nic nenadělá. Koneckonců na světě je tolik otroků.“

„A proč jsou otroci?“ zeptal se Geršom.

„Nevím,“ řekl Mojžíš, „možná proto, že se někteří lidé bojí, a tak chtějí mít druhé pod kontrolou. Možná proto, aby nemuseli sami dělat těžkou práci. Ale jedno vím jistě. Běh, ve kterého věřím, si to takhle nepřál. Stvořil všechny lidi ke svému obrazu.“

Te? ale zpátky k té poušti. Přešel jsem ji jen tak tak. Myslel jsem, že tam už zstanu, že um?u žízní, hladem nebo vy?erpáním. Je to hrozné místo. Ale je to zvláštní. Celou dobu jsem v?d?l, že poušť p?ejdu. Že ur?it? dorazím na konec. Jako by tam B?h byl se mnou. N?kdy se mi zdálo, že ke mn? mluví. Jindy jako by m? podepírala n?jaká neviditelná ruka. A když mi bylo nejh??, slyšel jsem tichou písni?ku. No a pak mi B?h poslal sedm svých and?l?..“

„And?l??“ vykulil o?i Geršom, „A jak vypadali?“

„Ale vždy? je dob?e znáš. Byly to všechno dcery tvého d?de?ka. A nejkrásn?jší z and?l? byla tvoje maminka. Stála na malém kope?ku, zapadající slunce jí prosvítalo skrze šaty a paprsky se jí t?pytily ve vlasech. Myslel jsem si, že jsem v nebi. A tak jsem ji popadl do náru?e a už jsem ji nikdy nepustil. A to je celé. A te? poj? spát.“

„Ale tati, co ti pastý?i, ty jsi zapomn?l na pastý?e. To není fér.“

„No tak ještě pastý?i. Cht?li odehnat ove?ky tvé maminky a tvých tet. Tak jsem se na n? takhle zamra?il. Takhle jsem zadupal. A pak jsem zvedl tuhle po?ádnou h?l a už mazali. Jeden se trochu opozdil, tak jsem ho takhle popadl, takhle polechtal a odnesl ho až do stanu, kde jsem ho položil, aby spal až do rána. Dobrou noc.“

„Ty tati zaženeš každého, kdo by cht?l druhým ublížit, vi??“ zív? Geršom a o?i se mu zav?ely.

Mojžíš už neodpov?d?l, jenom o?i se mu zvláštn? leskly.

Obraz t?etí: Mojžíš Chorébu

Mojžíš stojí bezradn? p?ed ke?em. Ta zvláštní zá?e ho p?ilákala. Myslel si, že je to blesk, který zapálil trnitý ke?. Bá? se, aby nechytla suchá tráva, to by pak musel s ovce?mi rychle utíkat, co kdyby se vítr obrátil. Ale te? tu stojí v rozpacích, protože ke? už by m?l být dávno na popel, ale to se nestalo.

Jako by pohled do ohn? v Mojžíšovi otev?el dávno zasutou vzpomínku. Plameny. Horlivost, která ho stravovala. Vzn?tlivost, která ho dovedla až k vražd?. Pal?ivá touha po spravedlnosti, kv?li které se dostal do vyhnanství. Toho žáru se bá?l. Bá?l se výbuchu svého vzteku. Bá?l se d?sledk?. Celá ta léta v sob? poctiv? hasil každý plamínek, který by ho mohl popálit. Myslel si, že už je to pry?, dávno vyhaslá touha. Jenom popel.

Ale te? vidí plamen, který ho?í a p?itom nestravuje. To je p?ece nemožné. Ale vidí to na vlastní o?i.

„Mojžíši, Mojžíši!“ zazn?l hlas a zdálo se, že vychází zprost?ed ohn?. „Nep?ibližuj se sem! Zuj si opánky, nebo? místo, na kterém stojíš, je p?da svatá.“

Mojžíš stál bosý a rad?ji si zakryl o?i. „Tu jsem,“ hlesl.

„Já jsem B?h tvého otce, B?h Abraham?v, B?h Izák?v a B?h Jákob?v. Dob?e jsem vid?l trápení svého lidu, který je v Egypt?. Slyšel jsem jeho úp?ní pro bezohlednost jeho pohán???. Zná?m jeho bolesti. Sestoupil jsem, abych jej vysvobodil z moci Egypta a vyvedl jej z oné zem? do zem? dobré a prostorné, do zem? oplývající mlékem a medem.“

S Mojžíšem se zato?il sv?t. B?h nezapomn?l. On, Mojžíš, selhal. Izraelci už se vzdali vší nad?je. Ale Hospodin nezapomn?l. Vysvobodí sv?j lid.

„Proto nyní poj?, pošlu t? k faraónovi a vyvedeš m?j lid, Izraelce, z Egypta.“

V tu chvíli Mojžíš náhle vyst?ízliv?l, všechno opojení a radost z n?j rázem spadly. „Kdo? Já? Ale oni mi neuv?ří. Už jednou jsem je zklamal. Už jednou m? odmítl!“

„Nep?jdeš tam, abys vládl, ale abys Izraelce p?ivedl ke mn?. Budete slavit bohoslužbu na této ho?e.“

„Ale jak bych o tob? mohl mluvit? Vždy? ani neznám tvé jméno.“

„Jsem ten, který jsem. Byl jsem s Abrahamem, Izákem a Jákobem. Jsem s tebou a budu i se svým lidem.“

„Ale, ale...“ hledal Mojžíš vhodná slova výmluvy. Nic nového však nevymyslel. „Stejn? mi nebudou v??it, budou tvrdit, že jsem si to vymyslel.“

„Co máš v rukou?“

Nic, prolétlo Mojžíšovi hlavou. Nemám nic, co bych mohl nabídnout. Copak mohu n?komu vykládat, že jsem se setkal s Bohem? Ale pak jeho o?i padly na pastý?skou h?l.

„Ho? tu h?l na zem!“ Mojžíš to ud?lal a hned usko?il. Na zemi se svíjel had. Jako by se celý jeho poklidný život pastý?e, život v záv?t?í rozpadl a on hled?l do dvou žlutozelených o?í, které mu okamžit? p?ipomn?ly zlatého hada na faraonov? korun?.

„Vezmi hada za ocas!“ Mojžíš v?d?l, že to se nesmí. Had se musí chytit za hlavou, jinak uštkne. Ale p?esto v?d?l, že ten p?íkaz musí splnit. Že je to test jeho d?v?ry. Zav?el o?i a hmátl po hadím ocase. Když je otev?el, držel v ruce h?l.

„Tohle a jiná znamení ukážeš Izraelc?m, aby v??ili, že já jsem t? poslal.“

„Ale,“ napadla Mojžíše spásná myšlenka. „Budu muset mluvit s faraonem. To nedokážu. Neumím mluvit, neumím vyjednávat. Co když se m? na n?co zeptá. Co když...“

„Mojžíši, kdo ti dal ústa, abys mohl mluvit? Já sám budu tvými ústy. V tu hodinu ti dám, co budeš mluvit.“

Mojžíš byl už zcela bezradný. Te? už kle?el na zemi a celý se t?ásl. Jak to p?íjde, že on, oby?ejný pastý? má sv?d?it p?ed faraonem, copak už jednou neselhal? Nemá šanci. Pro? prost? B?h neza?ídí n?jaký zázrak. Anebo a? pošle n?koho jiného, vhodn?jšího.

Ale najednou mu to došlo. Když ?lov?k pozná Boží cestu, nejde na ní být jenom nezaujatým divákem. B?h m?ní sv?t skrze muže a ženy, kte?í slyší jeho slovo. Ne proto, že jsou skv?lí, bezvadní a dokonalí, ale protože on je posílá.

A pak si vzpomn?l na Árona, svého bratra. On p?ece umí dob?e mluvit. Nebudu v tom sám. Vida, blesklo Mojžíšovi hlavou: když B?h posílá, ukazuje i cestu. A tém?? se musel usmát.

Zt?žka se zvedl, opíraje se p?itom o h?l. Každý krok ho bolel. Ale šel.

Pom?cky Pokud je to možné, s d?tmi se p?esouvejte, sta?í i v jedné místnosti. Vytvo?te prost?edí s jeho atributy: Egypt — pyramidy, sfinga, faraon, Nil; pastý?ská vesnice — ovce, studna, stany; místo setkání s Hospodinem — lampi?ka s ho?ícím ke?em (viz nejmladší d?ti), pastý?ská h?l; je možné doprovodit vypráv?ní na pat?i?ném míst? drobnými vsuvkami — t?eba že d?ti sedí jako pastý?i u ohn? nebo že si sundají boty u ho?ícího ke?e, zav?ou o?i a chvíli poslouchají poslepu.

23.2.3 Starší školní d?ti

K lekci m?žete použít vypráv?ní pro st?ední v?k, nebo jeho ?ást. Rozd?lte si text do t?í ?ástí, jak bylo nazna?eno, a podle uvážení m?žete jednu zvýraznit nebo nahradit.

První část — Mojžíšův vášnivý žin, který nevede k cíli Rozdělte dťi na ty, které mají Mojžíšův žin hájit (např. bránil slabšího, záleželo mu na otrocích, chtěl spravedlnost) a na ty, které ho odsuzují (násilí nic neřeší). Nechte dťi, aby samy našly relevantní argumenty. Zkuste propojit příběh se zkušeností, kdy násilí není řešením a vede ke katastrofě.

Druhá část — rezignace Najděte nějaký příběh z filmu či knížky, kde hrdina v krizi rezignoval a vzdal se, stáhl se do ústraní a odmítl už něco změnit. Mají dťi podobnou zkušenost, kdy nad něm nebo někým zlomily hřl, raději se stáhly, než ourají do toho, nedráždí raději hada bosou nohou, a přesto cítí, že to není v pořádku?

Třetí část — poslání Máme my nějakou úlohu v tomto světě? Můžeme něco změnit? Jedna z možností je dťi opatrně vmanévrovat do situace, kdy budou argumentovat jako Mojžíš: nemám schopnosti, nemohu toho příliš změnit, co změže jeden člověk... Pak může dojít k tzv. aha-efektu: aha, ono je to o mně, o nás, o našem svědectví v tomto světě. Ani sám Mojžíš se necítil kompetentní, dostatečný, vymlouval se a měl strach přijmout svůj úkol. Svědectví nestojí na naší dokonalosti, ale na Božím poslání. Stačí dát se k dispozici.

23.2.4 Přesah

- Zkušenost s terorismem: touha změnit svět násilím je slepá, je odsouzena k nezdaru.
- Zkušenost s utlačovanými národy, s lidmi, kteří nemohou opustit či změnit tíživé podmínky a už sociální nebo politické. Situace uprchlíků.
- Svědectví kdesan? v místech konfliktů: třeba Diakonie v uprchlických táborech.

23.3 Liturgie

23.3.1 Písně

To já, ó Pane můj (SV 331); Někdo mě vede za ruku (SV 210); Až potud nám pomáhal (EZ 550); Za ty, kdo hladem trpí a bídou (EZD 621)

23.3.2 Biblický text k zapamatování

Dobře jsem viděl ujažmení svého lidu, který je v Egyptě. Slyšel jsem jeho úpění pro bezohlednost jeho poháněče. Znam jeho bolesti. Sestoupil jsem, abych jej vysvobodil z moci Egypta. (Ex 3,7 b–8 a)

23.3.3 Rituál

Volný jsem, volný jsem, Bohu díky, volný jsem.

23.3.4 Okénko do bohoslužeb

Modlitba za ty, kteří pomáhají utišným.

Meditujte o významu jména *Jsem, který jsem*. Převeďte je do všech časů a zkuste přemýšlet, kdy s námi byl Hospodin v minulosti, jak je s námi teď a co od něj očekáváme.

23.3.5 Modlitba

Děkujeme ti, Bože, že nikdy nezapomínáš na ty, kteří jsou v nouzi. Amen.

Odkaz na pracovní list

[20 Mojžíš na Orébě](#)

[20 Mojžíš povolán k záchraně - st](#)

[09 Hořící keř](#)

[2/1 Jenž jsi v nebesích - Hořící keř](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál pŕece nejdeme sami I \(Od stvoŕení k Josefovi + Od Mojžíše k Rút\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 2,11–4,16](#)